

D • N
27/6 1957

Frihetsseger i USA

Genom en rad utslag har högsta domstolen i USA än en gång visat att den för närvarande är ett bålverk för frihet och likställighet i USA. Domstolen har under de senaste åren använt sin befogenhet att auktoritativt tolka författningen — och att därvid förklara unionella och delstatliga lagar ogiltiga — till underkännande av bestämmelser som diskriminerar mellan skilda rasgrupper eller direkt eller indirekt kränker principerna om medborgerliga rättigheter. På det förstnämnda området märkes främst de utslag från 1954 och följande år som fördömer segregation av vita och svarta i skolorna samt flera domslut som omöjliggör ett liknande särskiljande mellan raserna på järnvägar, bussar och andra trafikmedel. Nu har domstolen i samma anda avgjort ett antal mål som gäller den medborgerliga friheten. Senator McCarthy dog för några veckor sedan; det har sagts att de senaste fällda utslagen innebär McCarthyismens begravning.

Den amerikanska kongressen har i likhet med det engelska parlament som i mycket varit dess förebild — men till skillnad från den svenska riksdagen och många andra representationer — en nära nog obegränsad rätt att tillsätta undersökningsutskott för särskilda frågor. Syftet med denna rätt är självfallet ursprungligen att de båda husen, var för sig, skall kunna utföra utredningar och undersökningar som är av vikt för deras arbete. Med utredningsrätten förenas rätten att inkalla personer, att höra dem på ed och att bestraffa — med böter eller intill ett års fängelse — dem som utan giltiga skäl vägrar att svara för ringaktning mot utskottet, "contempt".

Det grova missbruket av dessa rättigheter började före andra världskriget; särskilt representanthusets utskott "för oamerikansk verksamhet" tenderade att förvandlas till ett slags inkvisitionsdomstol. McCarthy och hans kolleger i senaten drev missbruket till det yttersta. Man inkallade människor helt enkelt för att i allmänhetens ögon stämpla dem som kommunist eller kommunist-

sympatisörer. En person som tillfrågades om sin politiska verksamhet — i regel om han varit kommunist — och börjat besvara frågorna kunde under det följande förhöret inte vägra att svara på några frågor utan risk att bli dömd för "contempt". På detta sätt tvang McCarthy och hans kumpaner de förhörda att redogöra för vad de kände till om andras politiska förlutna. Ofta blev förhören en vidrig hets av den inkallade, som pressades att skvallra om och ange vänner och kamrater. Den enda metoden för den inkallade att klara sig ifrån detta var att redan i början av förhöret hänvisa till grundlagsbudet att ingen är skyldig att vittna mot sig själv. Men om han gjorde detta, stämplades han av den härskande opinionen som kommunist, och följden blev ofta att han förlorade sin anställning och sitt sociala anseende.

En arbetarledare, John T. Watkins, kom för någon tid sedan inför representanthusets utskott för oamerikansk verksamhet i denna fälla. Han redogjorde öppet och utförligt för sin egen politiska verksamhet men vägrade att ge upplysningar om vänner och kamrater. Följden blev en dom på böter och ett års fängelse för "contempt". Automobilarbetarnas fackorganisation, som Watkins tillhörde, hjälpte honom att driva processen vidare till högsta domstolen (till de stora felen i amerikanskt rättsväsen hör att det är så dyrt att föra en process). Nu har domstolen i Watkinismålet och ett annat liknande mål undanröjt domen och förklarat att kongressen överskridit sina befogenheter. Motiveringen är skriven av domstolens ordförande Carl Warren, förut republikansk politiker och länge guvernör i Kalifornien, nu ledare av vad man brukar kalla högsta domstolens liberala majoritet. Endast en av de sju fungerande domarna i målet reserverade sig mot utslaget.

Motiveringen är helt naturligt tämligen allmän och vag. Domstolen erkänner självfallet kongressens rätt att tillsätta undersökningsutskott, men betonar att denna rätt måste vara begränsad. Utredningarna måste gälla frågor vilkas belysan-

Earl Warren
(R) 1953

USA:s högsta domstol

De nio ledamöterna i USA:s högsta domstol av i dag. Ordförande är förre guvernören Earl Warren. Artalen anger när de olika ledamöterna utsågs av presidenten och beteckningarna R eller D markerar vilket parti, det republikanska eller det demokratiska, som ledamöten anses tillhöra.

Hugo L. Black
(D) 1937

Felix Frankfurter
(D) 1939

William O. Douglas
(D) 1939

Harold H. Burton
(R) 1945

Tom C. Clark
(D) 1949

John M. Harlan
(R) 1955

William J. Brennan
(D) 1956

Charles E. Whitaker
(R) 1957

de är av vikt för kongressens arbete, deras ändamål måste preciseras, och förhören av vittnen får gälla endast frågor som faller inom denna ram. Kongressen är inte "ett organ för lagtillämpning och rättgång", utskotten får inte blottställa människors liv "för att samla fakta som kongressen inte har begärt och inte har behov av"; "undersökningar som äger rum blott för att öka undersökarnas makt och bestraffa de undersökta är oförsvarliga". Med tanke på högsta domstolens stora auktoritet kan man utgå från att dessa uttalanden blir beaktade; kongressens praxis under de senaste åren har för övrigt varit ojämförligt mera restriktiv och försiktig än under McCarthys korta glanstid. Några reaktionära och för sina fräcka metoder kända senatorer, såsom demokraten Eastland från Mis-

issippi och republikanen Jenner från Indiana, har redan med övlig grovhet uttalat sitt missnöje över domstolsutslaget, men det finns intet tvivel om att den upplysta opinionen står bakom detta utslag.

Även ett antal andra domar från högsta domstolen — samtida med Watkinsutslaget eller fällda något tidigare — går i samma liberala riktning. Kaliforniens lag mot kommunismen måste tolkas mera återhållsamt än hittills skett, deklarerar unionsdomstolen, och flera i underrätten dömda kommunister har omedelbart frigivits. Ett avskedande för några år sedan av en diplomat som ansågs vara en "säkerhetsrisk" har likaledes underkänts.

Man kan med säkerhet räkna med att högsta domstolens klart liberala hållning blir be-

stående för överskådlig tid. För ett eller två årtionden sedan fanns bland de liberala juristerna en benägenhet att inte vilja använda domstolens makt annat än i extrema fall; denna makt hade diskrediterats genom att den under äldre tid så ofta brukats i konservativ anda. Den nu dominerande generationen av liberala domare önskar däremot bruka domstolen som ett vapen för frihet och likställighet. På denna omvandling av idéerna beror delvis det skenbart paradoxala förhållandet att det för närvarande är män från Franklin Roosevelts och Trumans tid som företräder återhållsamhet eller konservatism, medan de som utnämnts av Eisenhower är inställda på att begagna sin väldiga makt, och att begagna den i liberal anda.